
COMPETENTIEPROFIEL EXAMINATOREN GEÏNTEGREERD SLOTEXAMEN

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

Competentieprofiel

Inhoudsopgave

1. Leeswijzer	3
2. Competentieprofiel examiner geïntegreerd slotexamen	4
Beroepsbeschrijving	4
Beschrijving kerntaak	7
Overzicht competenties	9

1. Leeswijzer

Het competentieprofiel in dit document beschrijft de rol, kerntaken, competenties en bijbehorende succescriteria voor de examiner van het geïntegreerd slotexamen.

Het competentieprofiel bestaat uit de volgende onderdelen:

- Beroepsbeschrijving: hierin wordt de rol van de examiner beschreven aan de hand van een aantal onderwerpen: beroepscontext/werkzaamheden, rol en verantwoordelijkheden, complexiteit en typerende beroepshouding;
- Beschrijving kerntaken: kerntaken geven de essentie aan van wat een examiner doet. Een kerntaak wordt beschreven aan de hand van de volgende aspecten: proces, rol en verantwoordelijkheden, complexiteit, betrokkenen, (hulp)middelen, kwaliteit van proces en resultaat en keuzes en dilemma's;
- Overzicht competenties: een competentie is een samenhangende set van kennis, vaardigheden, attitudes en persoonskenmerken die nodig is voor het adequaat handelen in een bepaalde (beroeps)situatie. De competenties worden beschreven aan de hand van succescriteria in termen van gedrag, waaraan te zien is of de examiner de competenties beheerst.

2. Competentieprofiel examiner geïntegreerd slotexamen

Beroepsbeschrijving

Beroepsbeschrijving	
Beroepscontext/ Werkzaamheden	<p>De werkzaamheden van de examiner worden uitgevoerd binnen de kaders van de wet- en regelgeving die van toepassing is op de praktijkopleidingen van de NBA.</p> <p>Het geïntegreerd slotexamen wordt afgenomen nadat een kandidaat de theoretische opleiding in de oriëntatie MKB of in de oriëntatie Assurance heeft afgerond en het daarbij aansluitende portfolio van de praktijkopleiding MKB of Assurance heeft voltooid. Het examen vormt de afsluiting van de praktijkopleiding. Het geïntegreerd slotexamen vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de Raad voor de praktijkopleidingen (hierna: RPO) en de Examencommissie Geïntegreerd slotexamen (hierna: examencommissie).</p> <p>De examens worden afgenomen door een examiner praktijk, die de praktijkcomponent van het examen vertegenwoordigt en een examiner theorie, die vanuit een theoretische context examineert. De examiner theorie is in staat om de theorie op eindniveau te toetsen. Tijdens het examen vullen beide examinatoren elkaar op een natuurlijke manier aan, waardoor het geïntegreerde karakter van het examen wordt benadrukt.</p> <p>De examiner praktijk is als accountant voor ten minste 50% (van een fulltime dienstverband) werkzaam in het werkdomein behorende bij de oriëntatie waarin hij/zij examens afneemt en bij de NBA ingeschreven als openbaar accountant, intern accountant (werkzaam als internal auditor) of overheidsaccountant. De examiner theorie Assurance is accountant en doceert in één van de kernvakken (Auditing & Assurance, Financial Accounting of ICAIS) in de postmaster-fase van een door de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (hierna: CEA) aangewezen onderwijsinstelling. De examiner theorie MKB is accountant en doceert in de OAT-vakken en/of in de vakken Risicogericht Samenstellen, Bijzondere onderzoeken en/of Fiscaliteit in de postbachelor-fase van een door de CEA aangewezen onderwijsinstelling.</p> <p>Examenkoppels rouleren, zodat zij van elkaar leren en er een gedeelde norm ontstaat voor de wijze waarop het examen wordt afgenomen. Het is niet toegestaan om een koppel te vormen van twee examinatoren die verbonden zijn aan dezelfde accountants- en/of onderwijsorganisatie.</p> <p>De examiner neemt met enige routine en enige frequentie examens af (minimaal 8 examens (2-4 examendagen) en maximaal 20 examens (5-8 examendagen)) en woont ten minste één keer in de twee jaar een kalibreersessie bij. Hierdoor ontwikkelt de examiner een referentiekader met voldoende vergelijkingsmateriaal. Dit is wenselijk om de kwaliteit van de examens op peil te houden.</p>
Rol en verantwoordelijkheden	<p>De examiner vervult de rol van kwaliteitsbewaker, poortwachter en assessor.</p> <p>De examiner heeft de verantwoordelijkheid om zich een beeld te vormen van de examenkandidaat en te beoordelen of deze heeft voldaan aan de door CEA vastgestelde eindtermen, functioneert op het niveau van een startbekwame accountant en door de NBA als AA of RA in het accountantsregister ingeschreven kan worden.</p> <p>De examiner is verantwoordelijk voor het actueel houden van zijn/haar vakkennis en kennis van de praktijkopleiding.</p>

	<p>Na aanmelding van de examenkandidaat bij de NBA om aan het slotexamen deel te nemen, controleren de NBA en het stagebureau in hoeverre het portfolio voldoet aan de gestelde toelatingseisen (i.c.: alle (overige) onderdelen van de praktijkopleiding en de theoretische opleiding zijn behaald). De door het stagebureau erkende praktijkbegeleider en beoordelaar hebben de plannen en rapportages goedgekeurd. De kwaliteit van het portfolio staat dan ook niet ter discussie in het gesprek.</p> <p>Het kan echter zijn dat bij bestudering door de examinerator alsnog blijkt dat het portfolio tekortkomingen bevat. Als het gaat om niet-significante tekortkomingen rapporteert de examinerator in de rol van kwaliteitsbewaker deze gesignaleerde tekortkomingen in het portfolio aan de examencommissie. De geconstateerde niet-significante tekortkomingen kunnen leiden tot aanwijzingen of aanbevelingen aan het stagebureau van de desbetreffende kandidaat of aan andere aanbieders van onderdelen van de praktijkopleiding van de kandidaat (bijv. referaataanbieder).</p> <p>Als het portfolio, in de ogen van beide examineratoren, significante tekortkomingen bevat dan neemt één van beide examineratoren contact op met de examencommissie om te overleggen of het examen doorgang kan vinden. Significante tekortkomingen zijn bijvoorbeeld wanneer niet aan de eisen met betrekking tot te verrichten assurance-opdrachten, zoals in de CEA eindtermen voorgeschreven, is voldaan of het referaat niet is afgelegd.</p> <p>Indien wordt besloten het examen doorgang te laten vinden staat de kwaliteit van het portfolio tijdens het examen niet meer ter discussie. De kandidaat wordt beoordeeld aan de hand van het gesprek.</p>
Complexiteit¹	<p>De examinerator moet zich in korte tijd een goed beeld kunnen vormen van het niveau van de kandidaat.</p> <p>Verwacht wordt dat de examinerator op basis van het examen kan beoordelen of de kandidaat voldoet aan de eisen. Het examen richt zich op de eindtermen die samenhangen met de volgende vijf kerncompetenties:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zelfstandig richting en uitvoering geven aan assurance-opdrachten, aan assurance verwante opdrachten en overige opdrachten, zoals adviesopdrachten; 2. Zich rekenschap geven van de maatschappelijke rol van de accountant, hiernaar in overeenstemming met de fundamentele beginselen, genoemd in de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants, handelen en daarbij het algemeen belang voorop stellen; 3. Toepassen van de vereiste professioneel-kritische instelling om tot zelfstandige en professionele oordeelsvorming te komen; 4. Afleggen van verantwoording over het eigen functioneren als accountant; 5. Helder, begrijpelijk en overtuigend communiceren. <p>Van de examinerator wordt verwacht dat hij/zij aan de hand van praktijksituaties, het portfolio, de beroepspraktijk en actualiteit met de kandidaat een gesprek voert over diverse onderwerpen die betrekking hebben op de opleidingsoriëntatie van de kandidaat.</p>

¹ De complexiteit van beroepshandelingen wordt bepaald door de aard en inhoud van het werk zoals diversiteit van werkzaamheden of het uitvoeren van werkzaamheden waarvoor standaardwerkwijzen gelden, de context waarin het werk wordt gedaan en de keuzes en dilemma's waarvoor de beroepsbeoefenaar tijdens de uitoefening van de kerntaken uit het beroep al dan niet wordt geplaagd (Bron: Protocol beroepsprofielonderzoek, Colo).

	<p>Voorafgaand aan het examen neemt de examiner het portfolio² van de kandidaat door. Hiervoor moet de examiner met een 'helikopterview' de vaardigheden van de kandidaat kunnen beoordelen.</p> <p>In het mondelinge examen moet de examiner de kandidaat kritisch kunnen bevragen en doorvragen. Hiervoor is het essentieel dat de examiner beschikt over actuele (theoretische) kennis op de relevante vakgebieden en verschillende gesprekstechnieken kan toepassen.</p>
Typerende beroepshouding	<p>Voor een professionele taakuitoefening beschikt de examiner over de volgende persoonskenmerken, vaardigheden en houdingsaspecten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. professioneel kritische instelling; 2. vaktechnische kennis en inzicht; 3. helikopterview; 4. analytisch; 5. sociaal-communicatief; 6. objectief; 7. affiniteit met het onderwijs en/of de praktijkopleiding; 8. didactisch onderlegd.

²Met 'portfolio' wordt het praktijkopleidingsdossier van de examenkandidaat (inclusief het schriftelijk referaat en de beoordeling van het (mondeling) referaat) bedoeld. Het portfolio is opgebouwd in de Elektronische Leeromgeving (ELO).

Beschrijving kerntaak

Kerntaak 1 Examen afnemen
Proces
<p>Het praktijkexamen wordt afgenomen door twee examinatoren, waarvan één meer georiënteerd is op de theorie en de ander op de praktijk.</p> <p>Nadat de examinerator is uitgenodigd om te examineren gaat de examinerator na of hij/zij niet in een relatie staat tot de kandidaat die een bedreiging kan vormen voor een goede uitoefening van de taken.³ Als geen sprake is van een onafhankelijke relatie, meldt de examinerator dit per ommekeer aan het secretariaat van de NBA, zodat maatregelen kunnen worden getroffen (bijv. herplaatsing van de kandidaat).</p> <p>De examinerator krijgt van de NBA toegang tot het portfolio in de elektronische leeromgeving van de kandidaat. Aan de hand van het portfolio vormt de examinerator zich een beeld van de kandidaat en selecteert hij/zij gespreksonderwerpen. De beide examinatoren stemmen de insteek van het examen met elkaar af.</p> <p>Bij aanvang van het examen stellen de examinatoren de kandidaat op het gemak, bijvoorbeeld door informeel te starten met een kort voorstelrondje. Vervolgens geeft één van de examinatoren een korte uitleg over de procedure rondom het examen. Hierna geven de examinatoren de regie over en start de kandidaat met de presentatie. Van tevoren stemmen de examinatoren met de kandidaat af of de kandidaat de presentatie houdt zonder door de examinatoren te worden onderbroken of dat de examinatoren tussentijds vragen mogen stellen. Duidelijk voor de examinatoren én de kandidaat moet zijn dat de examinatoren wel verhelderende vragen mogen stellen als iets onduidelijk is. Na de presentatie gaan de examinatoren met de kandidaat in gesprek naar aanleiding van de presentatie.</p> <p>Tijdens het examen bevragen de examinatoren de kandidaat over of naar aanleiding van de cases die beschreven zijn in de rapportages die opgenomen zijn in het portfolio van de kandidaat. Zij vormen zich een goed beeld van de mate waarin de kandidaat beschikt over theoretische kennis en kennis van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving en van actuele ontwikkelingen in het accountantsberoep en in hoeverre de kandidaat in staat is deze kennis in de praktijk toe te passen. Daarnaast vormen zij zich op basis van het gesprek een oordeel over in hoeverre de kandidaat beschikt over voldoende communicatieve vaardigheden en de juiste beroepshouding.</p> <p>Zij gaan na hoe de kandidaat is omgegaan met dilemma's in voorkomende complexe situaties (professionele oordeelsvorming) en beoordelen of de kandidaat beschikt over een professioneel-kritische instelling en of de kandidaat in staat is de relevante regelgeving toe te passen in de praktijk.</p> <p>De examinatoren vormen zich een beeld van de kandidaat en komen in onderling overleg tot een oordeel over de kennis en kunde van de kandidaat. Zij informeren de kandidaat, na gezamenlijk overleg na afloop van het examen, over de uitslag en beargumenteren het oordeel. Zij vullen het beoordelingsformulier in, waarop zij het oordeel ook schriftelijk motiveren.</p>
Rol en verantwoordelijkheden
Zie beroepsbeschrijving.
Complexiteit
Zie beroepsbeschrijving.
Betrokkenen
<ol style="list-style-type: none">1. de kandidaat;2. de collega-examinator;3. de toezichthouder of waarnemer.

³ Deze relatie wordt in ieder geval geacht te bestaan wanneer sprake is van een werkrelatie, familie- of vriendschappelijke relatie en wanneer de examinerator in een eerder stadium in de praktijkopleiding van de kandidaat een begeleidende, trainende of adviserende rol had. Er is sprake van een werkrelatie wanneer kandidaat en examinerator werkzaam zijn of korter dan drie jaar geleden werkzaam zijn geweest bij dezelfde werkgever (dus niet 'vestiging': vestigingen Groningen en Maastricht van één kantoor gelden bijvoorbeeld als één werkgever) of dezelfde netwerkorganisatie. De examinerator heeft daarnaast zelf een meldplicht naar de NBA, wanneer hij/zij weet of vermoedt dat zijn onafhankelijkheid ten opzichte van een kandidaat in wezen of in schijn in het geding is.

(Hulp)middelen

1. elektronische leeromgeving;
2. formats en eisen praktijkopleidingsproducten;
3. eindtermen praktijkopleiding;
4. informatiegidsen praktijkopleiding NBA;
5. handreiking referaat ten behoeve van de praktijkopleiding;
6. examenwijzer geïntegreerd slotexamen;
7. relevante regelgeving, voorschriften en procedures.

Kwaliteit van proces en resultaat

De kandidaat is objectief en onderbouwd beoordeeld.

Keuzes en dilemma's

1. De kandidaat wel of niet onderbreken tijdens de presentatie;
2. Het portfolio wel of niet in nog meer detail doornemen;
3. Wel of niet doorvragen op specifieke onderdelen tijdens het examen;
4. Goedkeuren versus afkeuren van de examenwaardigheid wanneer er enige twijfel bestaat;
5. Verschil van mening met betrekking tot de beoordeling ten opzichte van de mede-examinator.

Overzicht competenties

1. Competentie	Zich een beeld van de kandidaat vormen
Omschrijving	De examinerator is in staat om op basis van het portfolio een beeld te vormen van de kandidaat en daar onderwerpen uit te selecteren om met de kandidaat te bespreken.
Succescriteria	
Proces	De examinerator 1. toont de vaardigheid om het hele portfolio in de ELO efficiënt en kritisch door te nemen; 2. leest aandachtig de beoordelingen van de beoordelaar(s); 3. let op de professioneel-kritische instelling; 4. toont vakkennis, beziet of de juiste wet- en regelgeving correct en onderbouwd is toegepast; 5. vormt zich een totaalbeeld van de (ontwikkeling van de) kandidaat; 6. beoordeelt, a.d.h.v. de instructies en beoordelingscriteria van de RPO, objectief de deskundigheid, communicatieve vaardigheden en beroepshouding van de kandidaat; 7. kiest de juiste balans tussen het handhaven van het eigen standpunt en anderzijds openstaan voor de juiste argumenten, kan zich laten overtuigen.
Resultaat	De kandidaat is tijdens het examen breed bevraagd over onderwerpen uit het portfolio of die het portfolio raken. Alleen om zeer zwaarwegende redenen (significante tekortkomingen in het portfolio) kan de kandidaat op basis van het portfolio als niet examenwaardig worden beoordeeld. De redenen zijn van dien aard dat vooraf met grote mate van zekerheid te voorspellen is dat de kandidaat bij het examen niet zal slagen.

2. Competentie	Beroepswaardigheid beoordelen
Omschrijving	De examinerator is in staat om op adequate wijze tijdens het mondelinge examen te beoordelen of de kandidaat daadwerkelijk voldoet aan het niveau van een startbekwame accountant.
Succescriteria	
proces	De examinerator 1. bereidt het examen goed voor, formuleert geschikte onderwerpen en vragen om in het examen te bespreken ; 2. stemt af met de collega-examinator over de insteek, de breedte en diepgang van het examen; 3. stelt de kandidaat op het gemak, legt rustig het doel en de procedure van het examen uit; 4. zorgt ervoor dat het gesprek vloeiend verloopt, voldoende diepgang en spreiding krijgt zodat dat er voldoende(relevante) onderwerpen aan bod komen; 5. gebruikt de juiste gespreks- en vraagtechnieken en luistert goed; 6. stelt verdiepende vragen en vraagt kritisch door; 7. achterhaalt of de kandidaat visie heeft, stelt vragen over actuele vaktechnische en maatschappelijke ontwikkelingen die betrekking hebben op het portfolio; 8. achterhaalt of de kandidaat de geldende wet- en regelgeving correct kan toepassen en weet waarom hij/zij die toepast; 9. beoordeelt kritisch de wijze waarop de kandidaat conclusies presenteert, bediscussieert en verdedigt; 10. daagt de kandidaat uit tot weerwoord en discussie, gaat na of de kandidaat zich 'staande kan houden' en of de kandidaat de rug recht kan houden; 11. komt in samenspraak met de collega-examinator tot een afgewogen oordeel, waarbij vastgesteld wordt of de kandidaat in de

	beroepspraktijk wel of niet functioneert op het niveau van een startbekwame accountant; 12. informeert de kandidaat mondeling over de uitslag; 13. vult het protocol correct in, geeft bij een onvoldoende een uitgebreide en duidelijke toelichting. 14. motiveert een afwijzing duidelijk en geeft aanbevelingen mee ter verbetering.
Resultaat	De kandidaat is objectief en eerlijk bevraagd en beoordeeld. Het resultaat van het examen van de kandidaat is aan de hand van de taxonomie van Bloom onderbouwd. Hierdoor is het voor de kandidaat transparant waar het examencijfer op gebaseerd is.

3. Competentie	Reflecteren en professionaliseren
Omschrijving	De examinerator is in staat om op adequate wijze te reflecteren op zijn/haar eigen rol en functioneren en werkt aan de verdere ontwikkeling van zijn/haar professionaliteit.
Succescriteria	
proces	De examinerator 1. volgt actuele vakinhoudelijke ontwikkelingen en de ontwikkelingen in de relevante wet- en regelgeving; 2. herkent en erkent eigen kwaliteiten en mogelijkheden en houdt deze op peil; 3. neemt deel aan vaktechnisch overleg; 4. informeert zich actief over de praktijkopleiding en examinering, leest alle relevante beschikbare documentatie; 5. toont een professioneel-kritische instelling ten aanzien van het eigen functioneren en probeert zijn/haar werkwijze voortdurend te verbeteren.
Resultaat	De professionaliteit van de examinerator wordt bevorderd en is geborgd door het toezicht vanuit de RPO, de examencommissie en de CEA.